

4 PREVENTIVNI PROGRAMI

4.2 PRESEJALNI PROGRAMI

4.2.1 SVIT

V Sloveniji je bilo v letu 2019 v program povabljenih 308.155 oseb. Izjavo o sodelovanju je vrnilo 201.352 oseb. Ta delež predstavlja dobrih 66 % povabljenih, kar je za skoraj 9 odstotnih točk več kot na začetku delovanja programa, ampak še vedno za dobre 4 odstotne točke manj od željenega deleža (70 %) preiskovancev v ciljni populaciji.

Program Svit je Državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka debelega črevesa in danke, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009. Nosilec programa je Nacionalni inštitut za javno zdravje.

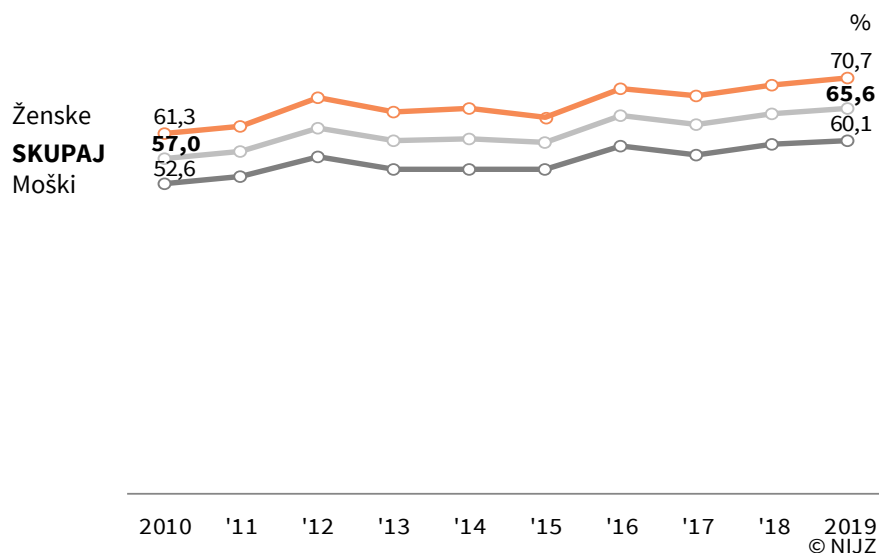
V Sloveniji je leta 2019 v Programu Svit sodelovalo 65,6 % povabljenih. V obdobju od leta 2010 do 2019 lahko zasledimo trend naraščanja odzivnosti vabljenih oseb. V letu 2019 se je odzvalo v presejalni program za 1 odstotno točko več vabljenih kot v letu 2018, ko je bila odzivnost na vabila za skoraj 9 odstotnih točk večja kot na začetku delovanja programa (56,9 %).

Kar se tiče delitve po spolu, je v letu 2019 izjavo o sodelovanju v Programu Svit vrnilo več žensk (70,7 %) kot moških (60,1 %). Višjo odzivnost žensk, za približno 10 odstotnih točk, lahko zasledimo skozi celotno obdobje 2010–2019.

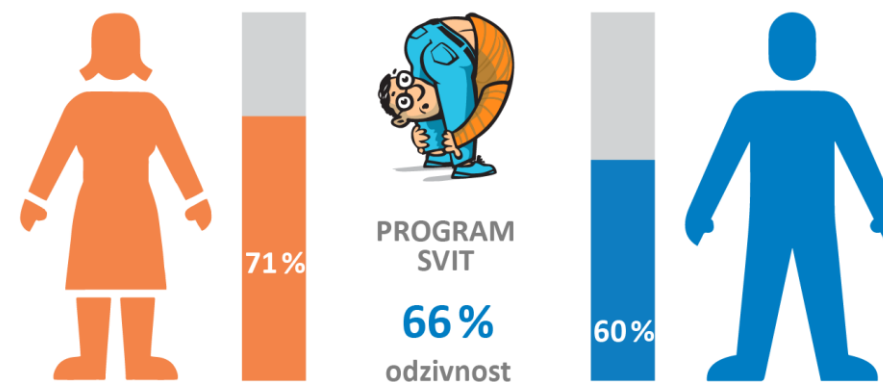
Med presejanjem v letu 2019 je imelo po testu na prikrito krvavitev v blatu 168.949 (93,9 %) oseb negativen izvid in 10.950 (6,1 %) pozitivnega. Delež pozitivnih testov v letu 2019 predstavlja enega med nižjimi dosedaj izračunanimi vrednostmi kazalnika v celotnem obdobju delovanja programa. Delitev po spolu je pokazala, da je med presejanimi osebami v letu 2019 ponovno bilo več moških (7,4 %) kot žensk (5,1 %) s pozitivnim testom na kri v blatu. Višji delež pozitivnih testov na prikrito krvavitev med moškimi lahko zasledimo skozi vsa leta presejalnega programa.

Analiza odzivnosti vabljenih po statističnih regijah je v letu 2019 pokazala, da najvišja odzivnost v program ostaja v gorenjski regiji (69,5 %), najnižja pa v obalno-kraški (61,4 %). V letu 2019 je delež oseb, ki so se odzvale vabilu k sodelovanju v programu, višji od preteklega leta v enajstih statističnih regijah, v eni regiji pa je odzivnost nižja (zasavska regija). Največja razlika po številu oseb, ki so se odzvale v program, je bila v primerjavi s preteklim letom v osrednjeslovenski regiji (za 1,6 odstotne točke več), v primorsko-notranjski regiji (za 1,4 odstotne točke več) in v gorenjski regiji (za 1,3 odstotne točke več). Najmanj se je odzivnost spremenila v posavski (za 0,4 odstotne točke več) in savinjski regiji (za 0,5 odstotne točke več). Vendar podrobnejši pregled povprečne odzivnosti skozi celotno obdobje delovanja programa prikazuje splošni trend naraščanja odzivnosti v presejalni program v vseh statističnih regijah.

Podroben pregled deležev pozitivnih presejalnih testov po statističnih regijah je pokazal, da imajo v letu 2019 najvišji delež pozitivnih testov prebivalci zasavske regije (6,8 %), najnižji pa prebivalci gorenjske, goriške in primorsko-notranjske regije (5,7 %). V letu 2019 opazamo zmanjšanje deleža pozitivnih testov v petih statističnih regijah. Delež pozitivnih testov na prikrito krvavitev v blatu se je v primerjavi z letom 2018 zmanjšal v savinjski, gorenjski, primorsko-notranjski, obalno-kraški in pomurski regiji. V podravski, osrednjeslovenski, goriški, zasavski, koroški, posavski in regiji Jugovzhodna Slovenija pa se je delež pozitivnih testov v primerjavi s prejšnjim letom nekoliko povečal.

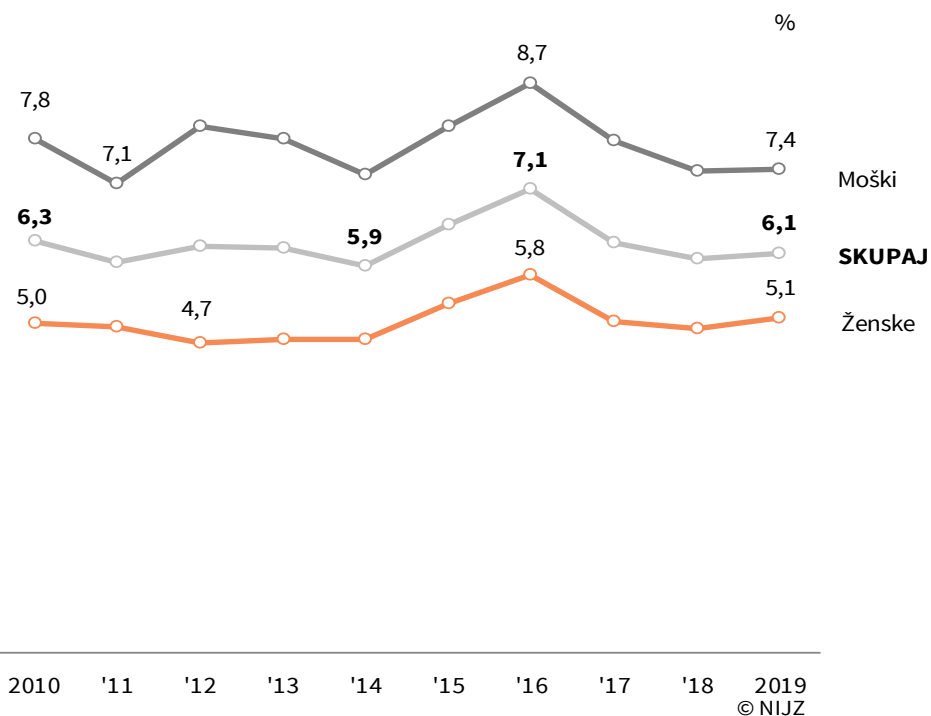
4.2.1 Slika 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po spolu, Slovenija, 2010–2019

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

4.2.1 Slika 2: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po spolu, Slovenija, 2019

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

V Sloveniji je leta 2019 v Programu Svit sodelovalo 65,6 % povabljenih, kar je za 1 odstotno točko več kot leta 2018 (64,6 %). V celotnem obdobju delovanja programa je mogoče zaslediti trend naraščanja odzivnosti za sodelovanje v programu. Delitev po spolu v letu 2019 prikazuje višjo odzivnost s strani žensk (70,7 %) kot moških (60,1 %). Podoben trend lahko opazujemo skozi vsa leta delovanja programa.

4.2.1 Slika 3: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po spolu, Slovenija, 2010–2019

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

V letu 2019 je v Sloveniji obvestilo o pozitivnem izvidu testa na prikrito krvavitev v blatu prejelo 6,1 % presejanih oseb, kar je nekoliko več v primerjavi z letom 2018 in je med nižjimi dosedanjimi deleži pozitivnih testov v celotnem obdobju delovanja programa. Moški so imeli skoraj za tretjino večji delež pozitivnih izidov presejalnega testa kot ženske.

REGIONALNE PRIMERJAVE

4.2.1 Tabela 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019

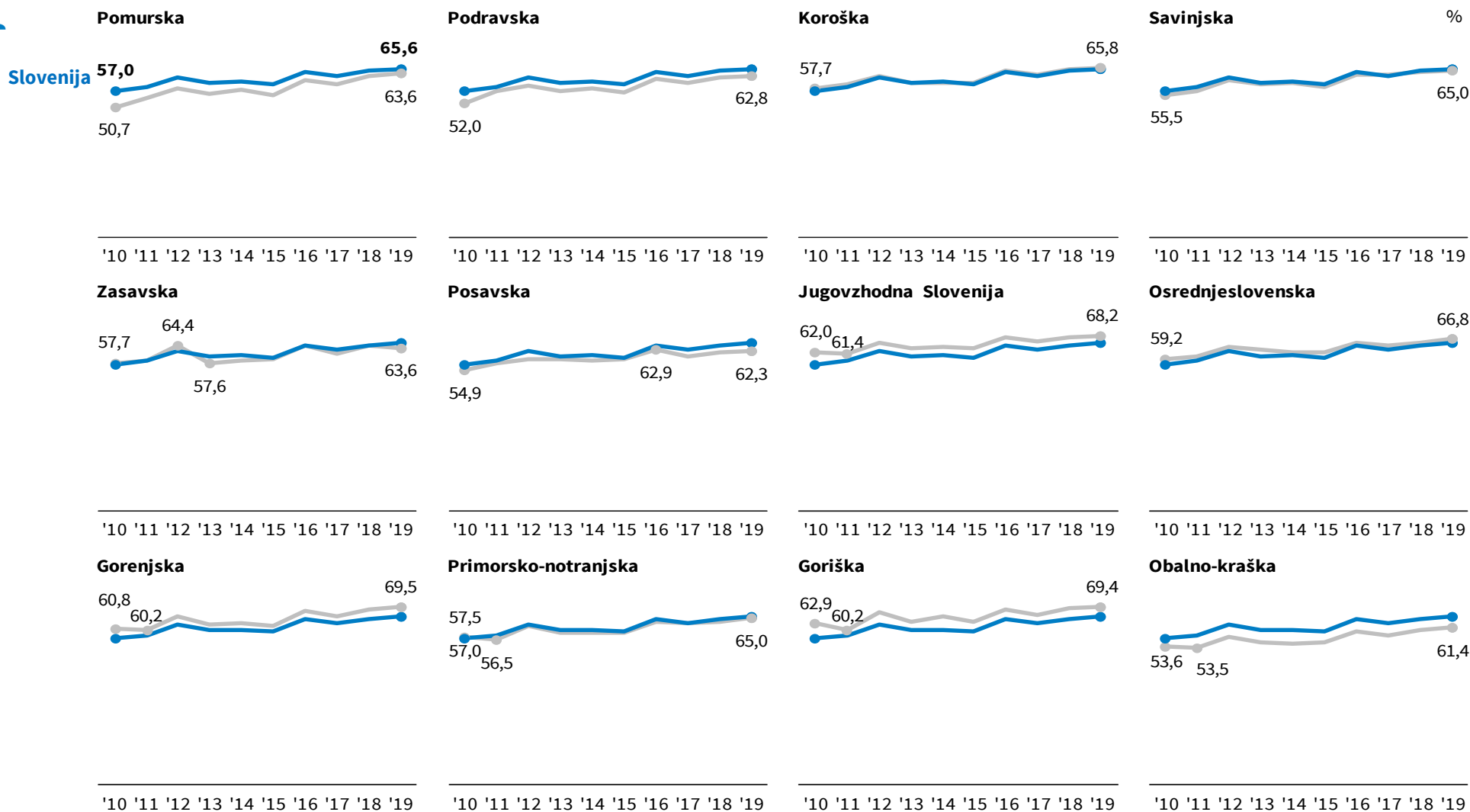
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
										%
Pomurska	50,7	54,4	58,0	55,9	57,6	55,4	61,2	59,6	62,6	63,6
Podravska	52,0	56,9	59,2	56,8	57,8	56,6	61,7	60,0	62,0	62,8
Koroška	57,7	59,3	62,7	60,2	60,2	60,3	64,7	63,1	65,2	65,8
Savinjska	55,5	57,0	60,9	59,3	60,2	58,2	63,2	62,1	64,5	65,0
Zasavska	57,7	58,3	64,4	57,6	58,6	58,9	64,2	61,3	64,3	63,6
Posavska	54,9	57,7	59,2	59,0	58,4	59,2	62,9	60,2	61,9	62,3
Jugovzhodna Slovenija	62,0	61,4	65,8	63,5	63,8	63,3	67,6	65,8	67,6	68,2
Osrednjeslovenska	59,2	59,9	64,1	62,7	61,8	61,9	65,4	64,6	65,3	66,8
Gorenjska	60,8	60,2	65,7	62,1	63,1	62,0	67,8	65,5	68,2	69,5
Primorsko-notranjska	57,5	56,5	61,8	59,1	58,9	59,4	63,5	62,7	63,7	65,0
Goriška	62,9	60,2	66,9	63,7	65,4	63,5	68,2	66,4	68,8	69,4
Obalno-kraška	53,6	53,5	57,3	55,4	54,9	55,5	59,9	58,0	60,3	61,4
SLOVENIJA	57,0	58,3	62,3	60,1	60,4	59,7	64,3	62,7	64,6	65,6

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitve zdravja

V letu 2019 je bil delež oseb, ki so se odzvale vabilu k sodelovanju v programu, višji kot leta 2018 v enajstih statističnih regijah, le v eni regiji se je odzivnost v program zmanjšala (zasavska statistična regija). Analiza odzivnosti vabljenih po statističnih regijah je v letu 2019 pokazala, da je najvišja odzivnost v program v gorenjski regiji (69,5 %), najnižja pa v obalno-kraški regiji (61,4 %).

4.2.1 Slika 4: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

© NIJZ

4.2.1 Tabela 2: **Odzivnost vabljenih v Program SVIT** po statističnih regijah, Slovenija, 2018 in 2019, ter odmik od leta 2018

%	2018	2019	Odmik od leta 2018 (odstotne točke)
Gorenjska	68,2	69,5	+1,3
Goriška	68,8	69,4	+0,6
Jugovzhodna Slovenija	67,6	68,2	+0,6
Osrednjeslovenska	65,3	66,8	+1,6
Koroška	65,2	65,8	+0,6
SLOVENIJA	64,6	65,6	+1,0
Primorsko-notranjska	63,7	65,0	+1,4
Savinjska	64,5	65,0	+0,5
Zasavska	64,3	63,6	-0,7
Pomurska	62,6	63,6	+1,0
Podravska	62,0	62,8	+0,9
Posavska	61,9	62,3	+0,4
Obalno-kraška	60,3	61,4	+1,1

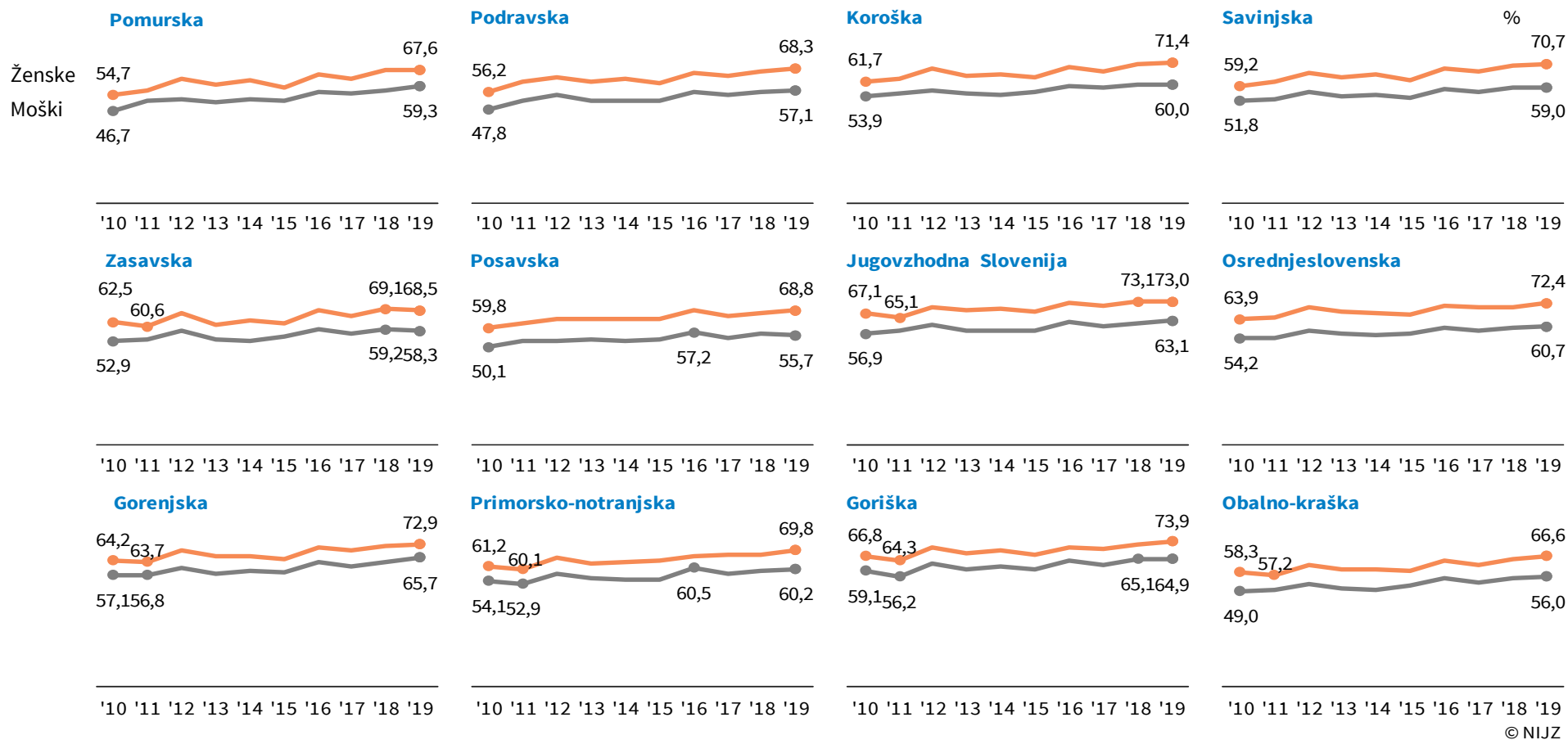
© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Največja razlika po številu oseb, ki so se odzvale v program, je bila v primerjavi s preteklim letom v osrednjeslovenski regiji (za 1,6 odstotne točke več), v primorsko-notranjski (za 1,4 odstotne točke več) in v gorenjski regiji (za 1,3 odstotne točke več). V zasavski regiji pa je odzivnost v primerjavi s prejšnjim letom nižja (za 0,7 odstotne točke manj). Najmanj se je odzivnost spremenila v posavski (za 0,4 odstotne točke več) in savinjski regiji (za 0,5 odstotne točke več).

4.2.1 Slika 5: Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podroben pregled odzivnosti v program med moškimi in ženskami v statističnih regijah je potrdil splošni trend povprečne razlike po spolu v Sloveniji, saj je v vseh dvanajstih regijah izjavo o sodelovanju v programu redno vrnilo več žensk kot moških.

V posavski in goriški regiji je delež moških, ki so se odzvali v program, v primerjavi s preteklim letom nekoliko upadel, vendar se je skupni delež povečal na račun višje odzivnosti žensk.

Trendni črti odzivnosti moških in žensk ostajata približno enaki v vseh regijah skozi vsa leta delovanja programa.

4.2.1 Tabela 3: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019

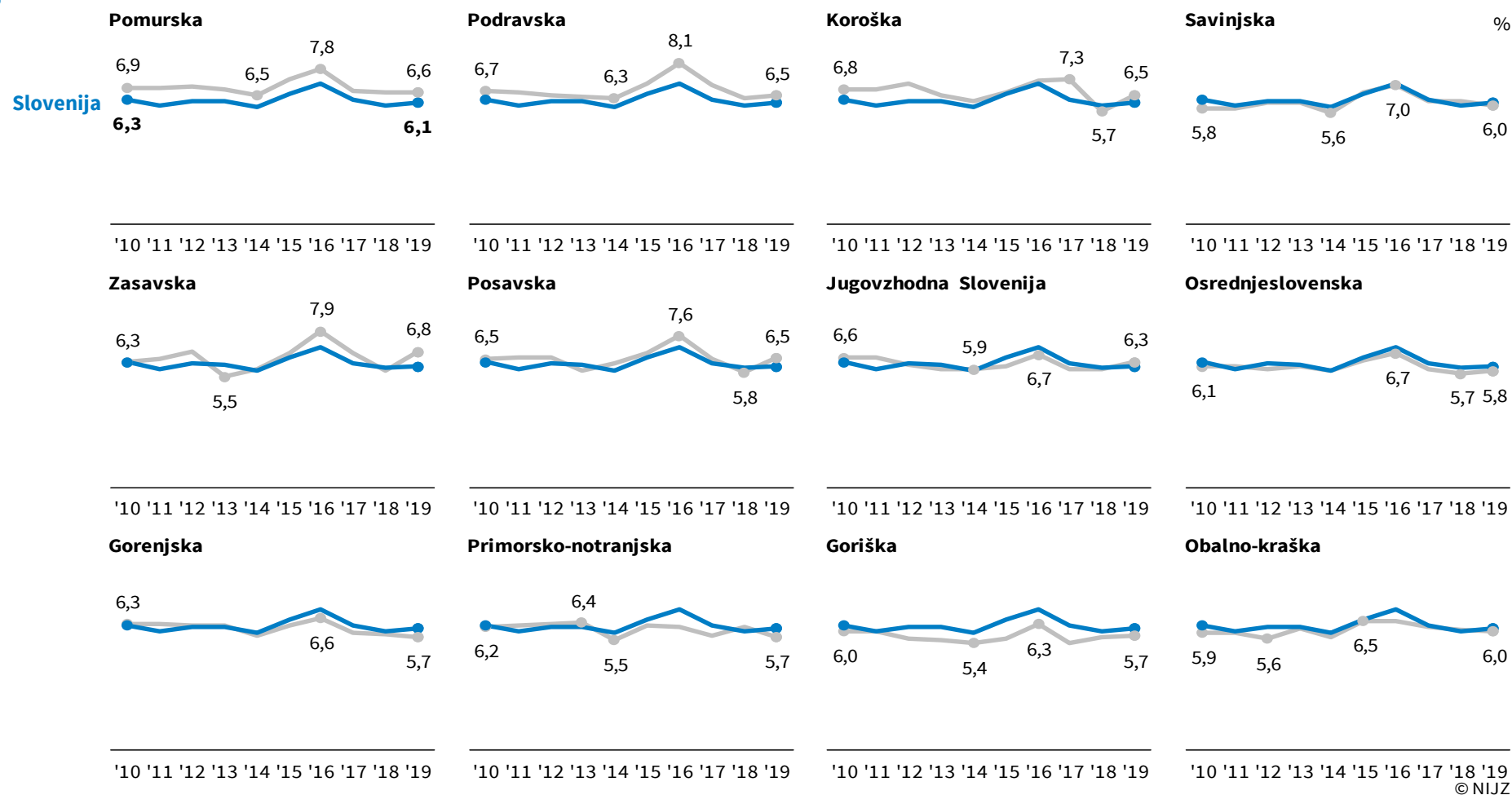
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%
Pomurska	6,9	6,8	6,9	6,8	6,5	7,3	7,8	6,7	6,6	6,6	6,6
Podravska	6,7	6,7	6,5	6,4	6,3	7,1	8,1	7,0	6,4	6,5	6,5
Koroška	6,8	6,7	7,1	6,5	6,2	6,6	7,2	7,3	5,7	6,5	6,5
Savinjska	5,8	5,8	6,1	6,1	5,6	6,6	7,0	6,2	6,2	6,0	6,0
Zasavska	6,3	6,5	6,8	5,5	5,9	6,7	7,9	6,7	5,8	6,8	6,8
Posavska	6,5	6,5	6,5	5,9	6,2	6,7	7,6	6,4	5,8	6,5	6,5
Jugovzhodna Slovenija	6,6	6,5	6,2	6,0	5,9	6,1	6,7	5,9	5,9	6,3	6,3
Osrednjeslovenska	6,1	6,1	5,9	6,1	5,8	6,4	6,7	6,0	5,7	5,8	5,8
Gorenjska	6,3	6,3	6,3	6,2	5,8	6,3	6,6	5,9	5,8	5,7	5,7
Primorsko-notranjska	6,2	6,3	6,3	6,4	5,5	6,3	6,2	5,7	6,2	5,7	5,7
Goriška	6,0	6,0	5,6	5,5	5,4	5,6	6,3	5,4	5,7	5,7	5,7
Obalno-kraška	5,9	5,9	5,6	6,1	5,6	6,5	6,5	6,2	6,0	6,0	6,0
SLOVENIJA	6,3	6,0	6,2	6,2	5,9	6,5	7,1	6,2	6,0	6,1	6,1

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podroben pregled deleža pozitivnih izidov presejalnega testa po statističnih regijah je pokazal, da so v letu 2019 imeli najvišji delež pozitivnih testov prebivalci zasavske regije (6,8 %), najnižji pa prebivalci gorenjske, goriške in primorsko-notranjske regije (5,7 %).

4.2.1 Slika 6: Pozitivni presejalni testi v Programu Svít po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019

V letu 2019 opažamo povečan delež pozitivnih testov v sedmih statističnih regijah, v petih regijah pa se je delež nekoliko zmanjšal.

Delež pozitivnih testov je se v primerjavi s preteklim letom najbolj povečal v zasavski regiji (za 1 odstotno točko več), najbolj pa se je zmanjšal v primorsko-notranjski regiji (za 0,5 odstotne točke manj).

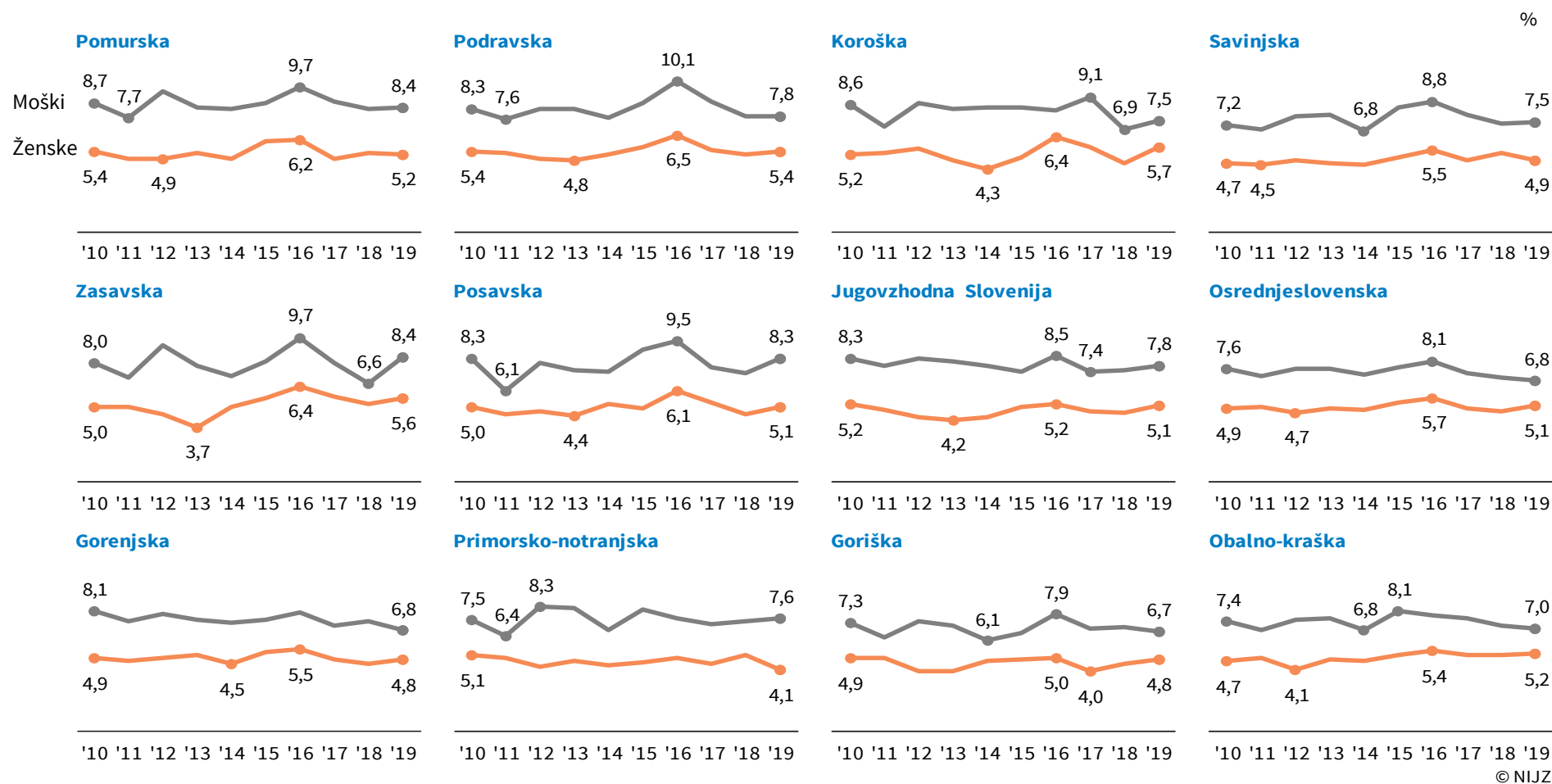
4.2.1 Tabela 4: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2018 in 2019 ter odmik od leta 2018

%	2018	2019	Odmik od leta 2018 (odstotne točke)
Zasavska	5,83	6,84	+1,0
Pomurska	6,65	6,61	-0,0
Koroška	5,68	6,51	+0,8
Posavska	5,75	6,48	+0,7
Podravska	6,36	6,45	+0,1
Jugovzhodna Slovenija	5,95	6,32	+0,4
SLOVENIJA	5,99	6,09	+0,1
Savinjska	6,18	6,00	-0,2
Obalno-kraška	6,03	5,96	-0,1
Osrednjeslovenska	5,72	5,83	+0,1
Goriška	5,69	5,71	+0,0
Gorenjska	5,81	5,69	-0,1
Primorsko-notranjska	6,17	5,69	-0,5

© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Delež pozitivnih testov na prikrito krvavitev v blatu se je v primerjavi z letom 2018 zmanjšal v primorsko-notranjski, savinjski, gorenjski, obalno-kraški in pomurski regiji. V ostalih regijah pa se je delež pozitivnih testov v primerjavi z letom 2018 povečal, pri tem se je največ povečal v zasavski (za 1 odstotno točko več) in koroški regiji (za 0,8 odstotne točke več).

4.2.1 Slika 7: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2019

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitve zdravja

Delitev po spolu je pokazala, da je bil delež oseb s pozitivnim testom na kri v blatu med presejanimi osebami v letu 2019 ponovno večji pri moških (7,4 %) kot pri ženskah (5,1 %). V vseh statističnih regijah je bil delež pozitivnih testov na kri v blatu višji pri moških.

DEFINICIJE

NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Program Svit	Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009. Poteka pod okriljem Ministrstva za zdravje Republike Slovenije, nosilec programa pa je Nacionalni inštitut za javno zdravje.	V Program Svit se vključujejo moški in ženske v starosti med 50 in 74 let, ki imajo urejeno obvezno zdravstveno zavarovanje. Kot presejalni test se uporablja test na prikrito krvavitev v blatu.	Colorectal cancer screening program
Presejanje	Presejanje je pregledovanje navidezno zdravih ljudi s preprosto preiskavo ali testom.	Gre za postopek testiranja navidezno zdravih ljudi, da bi med njimi odkrili tiste, pri katerih je velika verjetnost, da že imajo predstopnjo ali začetno obliko iskanega raka.	Screening
Pozitivni izvid testa na prikrito krvavitev v blatu	Če je test na prikrito krvavitev v blatu pozitiven, to pomeni, da je v blatu prisotna kri.	Pozitivni izvid testa na prikrito krvavitev v blatu nakazuje morebitno prisotnost patologije v črevesu. Presejalni test nima diagnostične značilnosti, zato se osebo s pozitivnim izidom presejalnega testa napoti na dodatno diagnostično preiskavo, kolonoskopijo.	Positive test result
Odzivnost	Odzivnost prikazuje delež prebivalcev, ki so v določenem koledarskem obdobju vrnili izjavo o sodelovanju, preračunan na število tistih prebivalcev, ki so imeli v istem koledarskem obdobju vročeno vabilo.	<p>Odzivnost v Program Svit = (število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju × 100) / število prebivalcev z vročnim vabilom.</p> <p>Število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju: v imenovalcu se od števila vabljenih prebivalcev odšteje število tistih, ki jim pošte ni bilo mogoče vročiti.</p> <p>Število vabljenih prebivalcev: med vabljenimi prebivalci ni tistih, ki so bili v času vabljenja brez obveznega zdravstvenega zavarovanja.</p> <p>Višje vrednosti kažejo večjo odzivnost ter pomenijo boljše osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje, nižje vrednosti kažejo manjšo odzivnost ter pomenijo slabšo osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje.</p>	Response rate

SEZNAM SLIK IN TABEL

SEZNAM SLIK

4.2.1 Slika 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po spolu, Slovenija, 2010–2019	4-3
4.2.1 Slika 2: Odzivnost vabljenih v Program Svit po spolu, Slovenija, 2019.....	4-3
4.2.1 Slika 3: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu, Slovenija, 2010–2019	4-4
4.2.1 Slika 4: Odzivnost vabljenih v Program Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019	4-6
4.2.1 Slika 5: Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019.....	4-8
4.2.1 Slika 6: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019	4-10
4.2.1 Slika 7: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2019	4-12

SEZNAM TABEL

4.2.1 Tabela 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019	4-5
4.2.1 Tabela 2: Odzivnost vabljenih v Program SVIT po statističnih regijah, Slovenija, 2018 in 2019, ter odmik od leta 2018.....	4-7
4.2.1 Tabela 3: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2019	4-9
4.2.1 Tabela 4: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2018 in 2019 ter odmik od leta 2018	4-11